

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2007-2-136 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 08-12/128-44
Karar Tarihi : 7.2.2008

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof.Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M.Sıraç ASLAN, Süreyya ÇAKIN,
Mehmet Akif ERSİN, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER : Barış EKDİ, Adnan AKGÜN, Ekrem SOLMAZ,

C. ŞİKAYET EDEN :- Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA İLK İNCELEME

20 **YAPILAN** :- Antalya Bölgesinde faaliyet gösteren çimento üreticileri ve
Antalya Bölgesinde faaliyet gösteren hazır beton üreticileri

E. DOSYA KONUSU: Çimento ve Hazır Beton üreticilerinin birlikte fiyat belirledikleri iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ: Şikayet dilekçesinde özetle, Antalya bölgesi hazır beton fiyatlarının yükseldiği ve bunun sebebinin de Antalya bölgesine çimento sağlayan çimento üreticilerinin çimento fiyatlarına aynı zamanda ve aynı oranda zam yapmalarından kaynaklandığı iddia edilmektedir.

30 **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 10.5.2007 tarih ve 3357 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 20.7.2007 tarih ve 2007-2-136/İl-07-BE sayılı İlk İnceleme Raporu, 27.7.2007 tarih, REK.0.06.00.00-110/237 sayılı Başkanlık Önergesi ile Rekabet Kurulu'nun 2.8.2007 tarihli toplantısında görüşülerek, 07-63/781-M sayılı karar ile şikayet konusu iddiaların daha detaylı araştırılabilmesi ve soruşturma açılmasına gerek olup olmadığını belirlemek amacıyla, Antalya bölgesinde faaliyet gösteren hazır beton ve çimento üreticileri hakkında önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir. Bunun üzerine yapılan inceleme sonucunda hazırlanan 30.1.2008 tarih ve 2007-2-136/ÖA-08-BE sayılı Önaraştırma Raporu,1.2.2008 tarih ve REK. 0.06.00.00-110/34 sayılı Başkanlık önergesi ile Kurul'un 08-12 sayılı toplantısında görüşülerek
40 karara bağlanmıştır.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili raporda; Antalya bölgesinde faaliyet gösteren çimento ve hazır beton üreticilerinin birlikte fiyat belirledikleri iddiasının değerlendirilmesi amacıyla açılan önaraştırma kapsamında elde edilen bilgiler doğrultusunda, Antalya bölgesinde faaliyet gösteren çimento ve hazır beton üreticilerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri yönünde yeterli bilgiye ulaşılamadığı ve bu nedenle 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığı sonuç ve kanaatine ulaşıldığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. Antalya Bölgesinde Faaliyet Gösteren Çimento Fabrikaları, Öğütme Tesisleri ve Hazır Beton Tesisleri Arasındaki İlişki

60 Antalya bölgesinde, hazır beton pazarında faaliyet göstermekle birlikte çimento ve klinker üretimi yapan üreticiler¹ bulunduğu gibi öğütme ve hazır beton tesisleri olan teşebbüsler² de bulunmaktadır. Bu firmalar bir önceki grup şirketlere göre geriye doğru bir adım daha az dikey bütünleşmiş yapıdadırlar ve bu teşebbüsler, çimento (dökme ve torbalı) ve hazır beton pazarlarının her ikisinde de faaliyet göstermektedir. Son grupta ise, “bağımsız hazır betoncu” olarak nitelendirilen ve klinker-çimento-hazır beton dikey zinciri içerisinde, sadece hazır beton pazarında faaliyeti bulunan üreticilerdir³. Bu itibarla, dökme çimento alımı için bölgelerindeki fabrikalara bağımlı durumdadırlar.

Aşağıdaki tabloda Antalya Bölgesine çimento ve hazır beton sağlayan teşebbüsler dikey bütünleşme yapılarına göre sınıflandırılmıştır:

Tablo-1: Antalya'ya Çimento ve Hazır Beton Sağlayan Teşebbüslerin Dikey Bütünleşme Yapıları

Entegre Çimento Fabrikası ve Hazır Beton Tesisleri Olanlar	Çimento Fabrikası Olup Hazır Beton Tesisleri İçin Gerekli Çimentoyu Başka Kaynaklardan Temin Edenler	Sadece Çimento Sağlayanlar	Öğütme Tesisleri ve Hazır Beton Tesisleri Olanlar	Sadece Hazır Beton Tesisleri Olanlar (Bağımsız Hazır Beton Üreticileri)
- Göltaş - Denizli - As Ado	- Çimsa	- Konya - Batı Söke	- Özgür - Ado	- Çallıoğlu - Divarcılar - Kadiahmetoğulları

70 Tabloda görüleceği üzere, Antalya merkez ilçe hazır beton sektöründe faaliyet gösteren teşebbüslerin dikey bütünleşik yapıları farklılık göstermektedir. Göltaş Çimento, Denizli Çimento ve As Ado Çimento entegre çimento fabrikasına ve bölgede faaliyet gösteren hazır beton tesislerine sahiptir. Çimsa, Mersin’de bulunan bir çimento fabrikasına sahip olmasına rağmen hazır beton tesisleri için gerekli çimentoyu bölgedeki diğer çimento fabrikalarından sağlamaktadır. Konya Çimento ve Batı Söke Çimento’nun ise Antalya merkez ilçede hazır beton tesisi bulunmamaktadır. Bu teşebbüsler bölgedeki hazır beton tesislerine çimento sağlamaktadır. Özgür Beton ve Ado Beton hazır beton tesisleri için gerekli çimentoyu kendi çimento öğütme tesislerinde üretmektedirler. Fakat bu teşebbüsler öğütme tesisleri için gerekli olan klinkeri bölgedeki çimento fabrikalarından ya da ithalat yoluyla sağlamaktadırlar. Ayrıca bölgede Divarcılar Hazır Beton, Çallıoğlu Hazır Beton ve Kadiahmetoğulları Hazır Beton gibi sadece hazır beton tesisine sahip olan ve gerekli çimentoyu çevredeki çimento fabrikalarından temin eden bağımsız hazır beton üreticisi teşebbüsler de bulunmaktadır.

80 I.2. Antalya Bölgesindeki Hazır Beton Fiyatları

Yapılan incelemelerde, Antalya bölgesi hazır beton fiyatları ortalamalarının Türkiye’nin diğer bölgelerindeki hazır beton fiyatları ortalamasından daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Antalya bölgesi hazır beton fiyatlarının düşük olmasında bölgedeki çimento fiyatlarının da nispeten düşük olması önemli bir etkidir. Bölgedeki çimento fiyatlarının nispi düşüklüğünün en önemli sebebi ise bölgeye çimento satışı yapan çok sayıda çimento fabrikası ve diğer öğütme tesislerinin varlığıdır.

As Çimento ve Göltaş Çimento’nun hazır beton sektöründe de faaliyet göstermesi bu teşebbüslere maliyet avantajı sağlamakta, bu teşebbüslerin hazır beton fiyatlarını düşürmesi genel olarak hazır beton sektöründe fiyatların düşmesine sebep olmaktadır.

¹ Göltaş, Antalya’ya 130 km. uzaklıkta Isparta yakınlarında kurulu fabrikasında klinker ve çimento üretimi gerçekleştirmektedir. Çimsa’nın fabrikası ise Mersin yakınlarında bulunmaktadır.

² Ado ve Özgür Beton (Ado Çimento ve Özgür Çimento).

³ Çallıoğlu, Divarcılar ve Kadiahmetoğulları.

08-12/128-44

90 Ayrıca hazır beton sektöründe faaliyet gösteren Özgür Çimento ve Beton ile Adoçim de öğütme tesisine sahiptir ve hazır beton tesisleri için gerekli çimentoyu kendileri üretmektedirler.

Antalya bölgesi hazır beton fiyatlarının düşük olmasının bir diğer sebebi de bölgede hazır beton sektöründe arz fazlasının olmasıdır. Mevcut durumda Antalya merkez ilçeye hazır beton sağlayan tesislerinin yıllık kapasitesi 5.990.400 m³tür⁴ ve bölgenin yıllık hazır beton tüketimi 3.000.000 m³tür. Geçmişte bölgeye yapılan turizm yatırımları sebebiyle hazır beton sektörüne yoğun bir yatırım yapılmış, daha sonra turizm yatırımlarının azalması sebebiyle hazır beton talebinde ciddi düşüşler meydana gelmiştir. Sektördeki mevcut arz fazlası teşebbüsler arasında yoğun bir rekabetin yaşanmasına sebep olmakta, teşebbüsler kar marjlarını düşürmekte ve bu durum da hazır beton fiyatlarında düşüşe sebep olmaktadır. Sektördeki düşük fiyatlar teşebbüslerin hazır beton tesislerini başka illere taşımaya da sebep olmaktadır.

Bölgedeki hazır beton fiyatları 2007 yılı içerisinde 50-60 ytl/m³ arasında değişmektedir. Şikayet dilekçesinde de hazır beton fiyatlarını 52-58 ytl/m³ arasında değiştiği bilgisi yer almaktadır. Aşağıdaki tablolarda Kadiahmetoğulları, Göltaş ve Çimsa'ya ait Antalya bölgesi 2007 yılı aylık hazır beton satış miktarı ve ortalama fiyat bilgileri yer almaktadır. Örnek olarak Kadiahmetoğulları, Göltaş ve Çimsa'nın hazır beton üretim ve satış fiyatı bilgilerine yer verilmesinin sebebi, Kadiahmetoğulları'nın bağımsız bir beton üreticisi, Göltaş'ın çimento fabrikası ve hazır beton tesisi olan bir teşebbüs olması, Çimsa'nın ise çimento fabrikası olmasına rağmen çimentoyu bölgeden tedarik eden bir işletme olmasıdır. Rekabet ihlali iddialarının incelenmesi amacıyla üretim nitelikleri bakımından birbirinden farklılaşan bu üç firmanın satış fiyatı verileri birlikte değerlendirilmiştir:

Tablo-2: Teşebbüslerin Antalya Bölgesi 2007 Yılı Aylık Hazır Beton Satış Miktarı ve Ortalama Fiyat Bilgileri

Aylar	Kadiahmetoğulları		Göltaş		Çimsa	
	Satış Miktarı (ton)	Ortalama Fiyat (YTL)	Satış Miktarı(ton)	Ortalama Fiyat (YTL)	Satış Miktarı (ton)	Ortalama Fiyat (YTL)
Ocak	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Şubat	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mart	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Nisan	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Mayıs	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Haziran	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Temmuz	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ağustos	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Eylül	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Ekim	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Kasım	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Aralık	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Toplam/Ortalama	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Aşağıdaki tablolarda Çimsa ve Göltaş'ın Antalya merkez ilçe ve diğer bölgelerdeki 2007 yılı aylık ortalama hazır beton fiyatları yer almaktadır.

Tablo-3: Çimsa 2007 Yılı Ortalama Hazır Beton Fiyatları

Aylar/İller	Antalya	Adana	Mersin
Ocak	(.....)	(.....)	(.....)
Şubat	(.....)	(.....)	(.....)
Mart	(.....)	(.....)	(.....)
Nisan	(.....)	(.....)	(.....)
Mayıs	(.....)	(.....)	(.....)
Haziran	(.....)	(.....)	(.....)
Temmuz	(.....)	(.....)	(.....)

⁴ Dosyadaki bilgilere göre, AS Ado Çimento'nun yıllık çimento üretim kapasitesinin 2008 yılının ilk çeyreğinde (.....) tondan (.....) tona çıkacağı belirtilmektedir.

08-12/128-44

Ağustos	(.....)	(.....)	(.....)
Eylül	(.....)	(.....)	(.....)
Ekim	(.....)	(.....)	(.....)
Kasım	(.....)	(.....)	(.....)
Aralık	(.....)	(.....)	(.....)
Ortalama	(.....)	(.....)	(.....)

Tablo-4: Göлтаş 2007 Yılı Ortalama Hazır Beton Fiyatları

Aylar/İller-İlçeler	Antalya	Isparta	Alanya
Ocak	(.....)	(.....)	(.....)
Şubat	(.....)	(.....)	(.....)
Mart	(.....)	(.....)	(.....)
Nisan	(.....)	(.....)	(.....)
Mayıs	(.....)	(.....)	(.....)
Haziran	(.....)	(.....)	(.....)
Temmuz	(.....)	(.....)	(.....)
Ağustos	(.....)	(.....)	(.....)
Eylül	(.....)	(.....)	(.....)
Ekim	(.....)	(.....)	(.....)
Kasım	(.....)	(.....)	(.....)
Aralık	(.....)	(.....)	(.....)
Ortalama	(.....)	(.....)	(.....)

120 Göлтаş ve Çimsaya ait çeşitli bölgelerdeki aylık bazda hazır beton satış fiyat ortalamalarına yer verilen Tablo 3 ve Tablo 4'da görüleceği üzere, Antalya merkez ilçe hazır beton fiyatları diğer bölgelerdeki fiyatlardan oldukça düşüktür. Bu fiyat farklılıklarının mal verilen bölgeler ile çimento ve hazır beton tesisleri arasındaki mesafeden ve bu bölgelerdeki rekabet dinamikleri arasındaki farktan kaynaklandığı düşünülmektedir. Antalya bölgesi pazar yapısı, bölgeye mal veren birçok çimento fabrikasının bulunması, bu teşebbüslerin ayrıca bölgede kendilerine bağlı hazır beton tesislerinin bulunması, bunun yanı sıra, öğütme tesisi bulunan hazır beton firmalarının ve diğer birçok hazır beton tesisinin bölgede faaliyet gösteriyor olması ve dolayısıyla bu pazarda bir arz fazlasının bulunması nedeniyle bölgedeki diğer beton pazarlarından farklılaşmaktadır.

130 İnceleme konusu şikayette, ilgili dönemde hazır beton fiyatlarının 52,00 YTL/m³ ile 58 YTL/m³ arasında değiştiği, iddia edilen teşebbüsler arası anlaşmadan sonra ise beton fiyatlarında artış yaşandığı belirtilmektedir. Şikayetçi firmanın şikayet konusu dönemde hazır beton alış fiyatlarında ortalama 4 ila 1 YTL arasında bir artış gerçekleştiği, Ekim ayından itibaren ise fiyatların eski seviyesine ve hatta eski seviyesinin altına indiği bilgisine ulaşılmıştır.

Söz konusu fiyat artışının aşağıda da değinileceği üzere yaz aylarında artan talebe bağlı olarak çimento fiyatlarında yaşanan artıştan kaynaklandığı düşünülmektedir.

I.3. Antalya Bölgesi Çimento Fiyatları

140 Dosya konusunu Antalya bölgesindeki hazır beton ve çimento satışı alanındaki faaliyetler oluşturmaktadır. Bu nedenle aşağıda bir ihlal olup olmadığının açıklığa kavuşturulması bakımında bölgedeki çimento satışlarının dönemsel (aylık) fiyat hareketleri incelenmiştir. Aşağıdaki tabloda bölgeye çimento arz eden Konya Çimento, As Çimento, Denizli Çimento ve Göлтаş Çimento'nun aylık bazda satış hacim ve ortalama fiyatlarına yer verilmektedir:

08-12/128-44

Tablo-5: Antalya Bölgesine Mal Veren Çimento Fabrikalarının Antalya Bölgesi 2007 Yılı Ortalama Çimento Fiyatları (Ton/YTL)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
As Çim	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Göлтаş	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Denizli	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Konya	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Tablo-6: Antalya Bölgesine Mal Veren Çimento Fabrikalarının Antalya Bölgesine Çimento Satış Rakamları (Ton)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
As Çim	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Göлтаş	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Denizli	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
Konya	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

150

Tablo-7: 2007 Yılı Akdeniz Bölgesi Çimento Arzı (Ton)

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül
Toplam	428.135	409.613	642.805	726.946	691.012	644.938	547.975	617.168	615.077
Yurtiçi	284.623	300.157	433.242	486.462	479.934	444.041	362.551	431.659	424.357
Yurtdışı	143.512	109.456	209.563	240.484	211.078	200.897	185.424	185.509	190.720

160 Yukarıda yer verilen tablolardan anlaşıldığı üzere tüm çimento üreticilerinin 2007 yılının 2. ayından itibaren satışlarında fark edilebilir bir artış gerçekleşmiştir. Tablo-5'te ise yine aynı dönemde arz artışına paralel seyreden fiyatlar seviyesinde bir artış gözlemlenmektedir.

İlgili tablolardan fiyatlar dönemsel olarak incelendiğinde, Mart ayından itibaren bir arz artışının olduğu bu artışın Haziran ayına kadar devam ettiği ve Temmuz ayında ise eski seviyesine geri döndüğü görülmektedir. Fiyatlarda da arzdaki artışa paralel olarak Mart ayından itibaren bir artış görülmektedir. Pazarda oluşan çimento fiyatları genel seviyesinin çimento tüketiminin çok olduğu yaz ayları sonuna kadar devam ettiği görülmektedir.

170 Her ne kadar yukarıdaki tablolardan Antalya bölgesi için çimento arzının Haziran ayı ile Temmuz ayı arasında eski seviyelerine geri döndüğü, buna karşın Ağustos ve Eylül aylarında fiyatlar genel seviyesinin arza göre yüksek seyrettiği görülse de, söz konusu seyrin fiyat esnekliğinin talepteki düşüşlere, aşağıya doğru daha katı olmasından ve Akdeniz bölgesinde faaliyet gösteren teşebbüslerin arzının yalnızca Antalya bölgesi ile sınırlı kalmaması, bölgedeki genel çimento arzının Ağustos ve Eylül aylarında da yüksek seyretmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bu bağlamda yukarıdaki tablolarda yer alan fiyat seyrinin daha iyi anlaşılması bakımından Akdeniz bölgesindeki çimento arzının incelenmesine gerek duyulmuştur.

180 Antalya bölgesinde faaliyet gösteren çimento fabrikaları Adana Çimento, Çimsa Çimento, Göltaş Çimento, AS Çimento, Denizli Çimento, Konya Çimento, Batı Söke Çimento'dur. İncelememizin diğer başlıkları altında da değinildiği üzere bu teşebbüslerden sadece AS çimento, Denizli Çimento, Konya Çimento, Göltaş Çimento ve kısmen de Batı Söke çimento Antalya bölgesinde çimento satışı yapmaktadır. Tablo-7'de ise daha geniş kapsamlı olarak bölgede faaliyet gösteren ve Çimento müstahsilleri Birliği'ne üye⁵ tüm çimento üreticilerinin arz miktarlarına yer verilmektedir. Her ne kadar tablo Antalya bölgesinde faaliyet gösteren çimento üreticilerinden daha kapsamlı bir veri sunuyorsa da, bu teşebbüslerin de içinde bulunduğu bölgesel pazardaki çimento arz hareketlerini göstermesi bakımından önemli bir gösterge olarak değerlendirilmektedir.

190 Akdeniz bölgesindeki çimento arzının gösterir Tablo-7 ile Antalya bölgesi çimento fiyat hareketini gösteren Tablo-5 birlikte incelendiğinde ise ilgili dönemde aylık bazda çimento fiyatlarının arz ile paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır.

İncelememizin konu başlıklı kısmında da yer verildiği üzere, hakkında önaraştırma yapılan şikayetin konusu, Antalya bölgesinde 2007 yılının 3. ayında çimento fiyatlarında var olan artış gerekçe gösterilerek hazır beton fiyatlarında da artış yapılmasıdır. Bu bağlamda şikayetin konusuna göre yukarıda yapılan değerlendirmeleri özetlemek gerekirse;

- Antalya bölgesinde 2007 yılının Mart ayı sonu Nisan ayı başı itibarıyla çimento fiyatlarında bir artış gerçekleştiği,
- Söz konusu artışın ve devamında gelen fiyat indirimlerinin Antalya bölgesinde ve genel olarak Akdeniz bölgesindeki çimento arzıyla paralel bir şekilde gerçekleştiği,
- Dolayısıyla şikayet döneminde mevzu olan çimento fiyatlarındaki artışın bu dönemde gerçekleşen talepteki artıştan kaynaklandığı,

⁵ As Çimento Çimento Müstahsilleri Birliği üyesi değildir.

08-12/128-44

- Her ne kadar çimento fiyatlarında yaşanan artışın talepteki artıştan kaynaklandığı sonucuna varılsa dahi, pazarda oluşan bu fiyatların teşebbüsler arası anlaşma ya da uyumlu eylem sonucunda gerçekleşmediği anlamına gelmediği,
- Fakat yapılan yerinde incelemelerde bu hususu destekler nitelikte herhangi bilgi, belge ya da evraka ulaşılamadığı,
- 210 - Buna karşın Antalya bölgesinde şikayette yer verildiği üzere hazır beton fiyatlarında da herhangi bir artışın gerçekleşmediği,
- Bölge pazarının yapısal unsurları nedeniyle hazır beton sektöründe oldukça yoğun bir rekabetin yaşandığı

sonucuna varılmıştır.

J. SONUÇ

220 Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre, Antalya bölgesinde faaliyet gösteren çimento ve hazır beton üreticilerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 4. maddesini ihlal ettikleri iddiası ile ilgili olarak anılan Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olmadığına, başvurunun reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.